

*Кулакова Є. В.,**доцент кафедри конституційного і міжнародного права
Донецького національного університету*

ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ОБЛАСНИХ РАД ТА ОБЛАСНИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

Анотація. Стаття присвячена аналізу та визначенню змісту господарської компетенції обласних рад та обласних державних адміністрацій, а також її складових елементів.

Ключові слова: господарська компетенція, обласна рада, обласна державна адміністрація, предмети відання, повноваження.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розбудови державності в Україні надзвичайно важливим є забезпечення ефективної, чіткої та злагодженої організації діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування на рівні області, що значною мірою залежить від чіткого визначення компетенції обласних рад та обласних державних адміністрацій.

Як справедливо зазначають дослідники, будь-який аспект управління та вдосконалення його системи неминує веде до проблеми компетенції [1, с. 232-233].

З метою досягнення встановлених перед обласними радами та обласними державними адміністраціями завдань та функцій, вони наділяються певною господарською компетенцією, що знайшло своє відображення у положеннях чинного законодавства України (ст.ст. 8, 24, 57 Господарського кодексу України [2], ст.43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3], ст.ст. 13-27; 33; 34; 36 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [4] тощо).

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що питання компетенції постійно перебувають у сфері уваги представників юридичної науки, важливість цих питань, ступінь їхньої складності не дозволяють сформулювати остаточні висновки щодо визначення сутності та змісту компетенції, що обумовлює актуальність даної статті.

Компетенція являє собою складне юридичне явище, щодо сутнісного складу якого не існує єдиної точки зору. Таким чином, запорукою правильного розуміння юридичної сутності та змісту поняття «господарська компетенція» обласних рад та обласних державних адміністрацій є, насамперед, аналіз її загальноправового трактування.

Здійснюючи таке дослідження, доцільно виходити з позиції, обґрунтованої низкою зарубіжних та вітчизняних вчених, згідно з якою погляд на компетенції органів держави та органів місцевого самоврядування може базуватися на єдиних підходах, а зміст та структура компетенції цих органів, якщо і не є тотожною, то має пряму подібність [5, с. 94-95].

Можна визначити декілька найбільш ґрунтовних підходів науковців до визначення поняття компетенції залежно від обсягу та змісту її складових елементів.

У найзагальнішому вигляді компетенцію визначають як «покладений законом на уповноважений суб'єкт обсяг публічних справ» [6, с. 55].

На думку низки учених, компетенція державного органу – це сукупність повноважень або прав органу [7, с. 88, 147, 386, 473, 508, 536], або сукупність прав та обов'язків [8, с. 29-30], або коло повноважень, наданих у законодавчому порядку конкретному суб'єкту (органу чи посадовій особі) [9, с. 73].

Загалом наведений вище підхід можна визначити як найбільш «вузький», тому що до складу компетенції його прихильники включають лише повноваження (права) відповідного носія компетенції.

Представники іншого підходу розширюють коло утворюючих компетенцію елементів та відносять до їх складу права та обов'язки (або права, обов'язки й предмети відання) [10, с. 11]. «Поняттям компетенції охоплюються права й обов'язки підприємства, що покладено на нього законодавством як на орган державного управління» – вказував В.К. Мамутов. На думку вченого, компетенція «це сукупність прав та обов'язків, які держорган обов'язково має на підставі самого закону ... і набуття яких не залежить від його волевиявлення» [11, с. 56-63].

В.В. Лаптев включав до складу компетенції сукупність прав та обов'язків, акцентуючи увагу на тому, що компетенція охоплює як права та обов'язки, які належать суб'єкту, так і можливість придбання прав та обов'язків при настанні певних юридичних фактів. Таким чином, на його думку, компетенція суб'єкта господарського права охоплювала, з одного боку, певні суб'єктивні реальні права та обов'язки, а з іншого – можливість мати суб'єктивні права та обов'язки [12, с. 45-46].

На погляд В.К. Андрєєва, до господарської компетенції належать усі права та обов'язки, встановлені законом (у тому числі надані вищим органом), а також цільова здатність мати права та обов'язки [13, с. 35].

Інші дослідники також вказували, що будь-який господарський орган має свою компетенцію, тобто сукупність прав і обов'язків. Поняття компетенції, на його думку, охоплює як вже наявні в держоргану реальні права й обов'язки, так і можливі в майбутньому [14, с. 8].

Окремі вчені включають до змісту господарської компетенції права та обов'язки щодо керівництва та безпосереднього здійснення господарської діяльності, тобто всі права та обов'язки, що мають відношення до галузі господарського права [15, с. 43-44].

Інші дослідники вважають, що господарська компетенція означає, що суб'єкт отримує можливість набувати прав та обов'язків із моменту створення, і ця можли-

вість заповнюється вже існуючими у суб'єкта правами [16, с. 52].

Під господарською компетенцією в літературі також розуміють основу на законі можливість набувати майнових та немайнових прав, обирати сфери господарської діяльності, обирати партнерів у зобов'язаннях, визначати порядок розподілу чистого прибутку тощо з моменту створення суб'єкта господарювання і до припинення діяльності [17, с. 154].

Досліджуючи правове становище органів місцевого самоврядування як учасників відносин у сфері господарювання, В.С. Щербина визначає господарську компетенцію як сукупність повноважень, прав та обов'язків органу місцевого самоврядування, які вони зобов'язані використовувати для виконання своїх функціональних задач у сфері господарювання (господарської діяльності) [18, с. 111].

Б.М. Лазарєв, відзначаючи традиційність точки зору на компетенцію як таку, що включає «предмети відання» (суспільні відносини, на які орган впливає, або самі керовані об'єкти) та повноваження органу, вказує на наступне. На його погляд, вказівка на «предмети відання» в правових нормах про компетенцію органу необхідна для об'єктної характеристики повноважень. Самі ж суспільні повноваження, керовані об'єкти та їх діяльність є елементами не компетенції, а реального життя, на яке орган покликаний здійснювати вплив. Навіть якщо взяти їх не в натурі, а у юридичному виразі, і тоді не треба вважати їх самостійними елементами компетенції. Адже не можна визначити саме повноваження, не визначивши, що може робити орган управління у цій сфері життя суспільства, стосовно до чистієї діяльності. Якщо відсутня «предметність» у визначенні повноважень, то по суті, немає ще і самого повноваження. Отже, вказівка у правовій нормі на такий об'єкт або таку сферу життя ніяк не можуть зробити їх елементами самої компетенції органу, тим більше існуючими поряд із його повноваженнями. Це – лише об'єктна характеристика повноважень [19, с. 241].

До прихильників такої точки зору, згідно якої компетенція є сукупністю повноважень та предметів відання, належить широке коло вчених, що досліджують зміст та сутність поняття компетенції у сфері місцевого самоврядування та державного управління на місцевому рівні (В.О. Величко [20, с. 9], Любченко [21, с. 2], Т.О. Карабін [22, с. 29-30]).

Найбільш широкий підхід до визначення поняття компетенції передбачає включення до її змісту, крім повноважень та предметів відання, також інші елементи: цілі, задачі, функції тощо [23, с. 210], [24].

Розбіжності у поглядах учених на поняття компетенції є неминучою стадією у пошуках дослідників правильного вирішення проблеми. Разом із цим їх наявність свідчить, що дослідниками накопичено значний матеріал, на підставі якого можна продовжувати пошук оптимального розв'язання цієї проблеми.

Узагальнюючи вищевикладені погляди представників наукової спільноти щодо визначення поняття господарської компетенції, слід указати на нижченаведене.

Безумовно погоджуючись із точкою зору щодо необхідності включення до складу елементів компетенції повноважень (прав та обов'язків), слід зауважити, що обмеженню компетенції тільки повноваженнями прита-

манний той недолік, що такий підхід загалом ускладнює визначення сфери суспільних відносин, де реалізуються повноваження суб'єкта компетенції. У той же час саме це питання подекуди є визначальним щодо належного виконання цілей і завдань суб'єктів компетенції, розмежування їх компетенції [25].

На важливість чіткого окреслення сфер суспільного життя, щодо яких має правомочності суб'єкт господарської компетенції, вказує і позиція законодавця. Наприклад, у Законі України «Про місцеві державні адміністрації» повноваження місцевих державних адміністрацій згруповано відповідно до конкретних галузей (соціально-економічного розвитку; бюджету та фінансів; управління майном, приватизації та підприємництва тощо). В Указі Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» наголошується на необхідності розмежування сфери відповідальності щодо надання державних та громадських послуг місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування на регіональному і місцевому рівнях. Такий підхід законодавця просліджується й у багатьох інших нормативно-правових актах.

Щодо «широкого» підходу до визначення поняття «компетенції» слід зауважити, що функції, цілі, завдання на практиці, безумовно, пов'язані із реалізацією будь-яким суб'єктом належної йому компетенції. Але компетенція, скоріше, є тим засобом, що допомагає досягти цих цілей, вирішити завдання, виконати функції.

Таким чином, найбільш виваженою стосовно визначення господарської компетенції обласних рад та обласних державних адміністрацій як правової категорії вважається точка зору, згідно з якою компетенція є сукупністю предмета відання та повноважень, що є мірою можливої та належної поведінки щодо предмета відання.

Підтвердження їй надає і аналіз положень чинних законодавчих актів України. Так, наприклад, у розділі III Закону України «Про місцеві державні адміністрації», який носить назву «Компетенція місцевих державних адміністрацій», містяться положення як щодо повноважень місцевих державних адміністрацій (у тому числі у певних галузях), так і, окремо, положення щодо питань, що вирішуються місцевими державними адміністраціями (ст. 13). Аналіз переліку цих питань (забезпечення соціально-економічного розвитку відповідних територій; бюджету, фінансів та обліку; управління майном, приватизації та підприємництва; промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту і зв'язку; науки, освіти, культури, охорони здоров'я, фізкультури і спорту, сім'ї, жінок, молоді та неповнолітніх; використання землі, природних ресурсів, зовнішньоекономічної діяльності тощо) показує, що у цьому разі йдеться не про повноваження. Скоріше можна зазначити, що тут йде мова про сфери (області) суспільного життя, щодо яких ці повноваження реалізуються. У ст. 25 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», яка має назву «Загальна компетенція сільських, селищних, міських рад», йдеться про правомочності сільських, селищних, міських рад розглядати і вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до їх відання. Тобто до компетенції законодавець відносить не тільки правомочності, але й питання, «віднесені до відання».

Слід зазначити, що на сьогодні відсутня як загальна легальна дефініція щодо предмета відання, так і єдина наукова думка стосовно предметів відання як одного з елементів компетенції.

Так, Б.М. Лазарев стверджує, що предметами відання можна називати окремі питання, що підпадають під відання, у яких виявляється функція того чи іншого органу [26, с. 43]. Пізніше автор у своїх роботах дещо уточнив цю точку зору, вказавши, що при встановленні компетенції органу вказуються його «предмети відання» [19, с. 45].

У поняттєвому відношенні «відання» науковці трактують «як деяку сферу (область) діяльності чи управління, а «предмет відання» – як конкретний зміст (вид або род) такої діяльності чи управління [9, с. 73].

К.Ф. Шеремет, говорячи про предмети відання, вказує, що «до них належить уся система суспільних відносин, яка охоплюється поняттям державного, господарського та соціально-культурного будівництва» [27, с. 21]. Пізніше дослідник у співавторстві з О.Є. Кутафіним визначає предмети відання як «ті суспільні відносини, у яких орган держави ... є юридично компетентним» [28, с. 23].

О.Ф. Скакун під предметом відання розуміє головний напрям діяльності органу, тобто його основне функціональне призначення [29, с. 363]. Під предметом відання органу розуміють також визначене законодавством коло його діяльності, питання, які згідно із законом може і повинен вирішувати відповідний орган [30, с. 190].

В.Г. Гушин також визначає, що предмет відання органів місцевого самоврядування, як і будь якого органу влади, – це складовий елемент їх правового статусу, це те коло питань, на які поширюється його юрисдикція [31, с. 99].

Відсутність єдиної думки щодо визначення предмета відання обумовлює необхідність приділення уваги визначенню предмета відання обласних рад та обласних державних адміністрацій як учасників господарської діяльності.

У ст. 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» йдеться про питання місцевого значення, вирішення яких є правом та реальною здатністю територіальних громад (як самостійно, так і під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування). Саме ці питання, на думку Конституційного Суду України, і є предметами відання місцевого самоврядування [32].

На жаль, чинне законодавство взагалі не містить будь-якого узагальненого визначення поняття «питання місцевого значення», не розкриває його загального змісту. У цілому це ускладнює його використання як правового терміну. Вказівка на те, що питання місцевого значення – це питання, які пов'язані, передусім, із життєдіяльністю територіальних громад, є доволі розпливчатою, не містить чітких критеріїв, які дозволили б відмежувати їх від питань загальнодержавного значення. Вона дає уявлення про специфіку підвідомчих суб'єктам місцевого самоврядування справ, а не є повністю чітким та конкретним, потребує подальшого тлумачення.

Положення ст. 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» про те, що районні й обласні ради – органи місцевого самоврядування, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, дозволяють детальніше конкретизувати предмет відання саме обласних рад як суб'єктів господарської компетенції.

Слід відзначити, що категорію «інтереси» (а саме інтереси місцевого населення, для яких здійснюється регулювання та управління у рамках місцевого самоврядування) використано у ст. 3 Європейської хартії місцевого самоврядування.

Вищевказане дає змогу визначити предмет відання обласних рад як суб'єктів господарської компетенції, як питання місцевого значення, що стосуються спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ та міст.

Аналіз положень Закону України щодо повноважень обласних рад (ст. 43) показує, що під питаннями місцевого значення, щодо яких обласна рада може здійснювати юридично значущі дії, законодавець здебільше вбачає не окремі, вузькі аспекти суспільного життя, а загальні сфери суспільних відносин (певні області земельних відносин (п. 21 ст. 43), відносин комунальної власності (п. 32 ст. 43) тощо).

Збігається така позиція і з положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р., у ст. 3 якої йдеться про суттєву частку суспільних справ, управління та регулювання якої здійснює місцеве самоврядування.

Таким чином, під предметом відання обласних рад як суб'єктів господарської компетенції пропонується розуміти ті сфери господарських відносин, які стосуються спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ та міст і щодо яких обласні ради можуть здійснювати вказані у законі юридично значущі дії.

При визначенні предмета відання обласних державних адміністрацій як суб'єктів господарської компетенції (який конкретизовано у ст. 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»), слід урахувувати, окрім вищенаведеного, положення ст. 1 та ст. 3 Закону України «Про місцеві державні адміністрації». А саме те, що місцеві державні адміністрації здійснюють виконавчу владу в межах своїх повноважень на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, з урахуванням принципу поєднання державних і місцевих інтересів.

Підхід до аналізу питань компетенції з урахуванням територіальної підвідомчості є доволі поширеним [16, с. 49-51] і щодо з'ясування сутності предмета відання обласних державних адміністрацій з урахуванням положень чинного законодавства є взагалі виправданим.

З урахуванням цього під предметом відання обласних державних адміністрацій як суб'єктів господарської компетенції пропонується розуміти сфери господарських відносин, щодо яких обласні державні адміністрації можуть здійснювати вказані у законі юридично значущі дії у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням принципу поєднання державних і місцевих інтересів.

Усі складові частини (елементи) компетенції володіють внутрішньою єдністю та узгодженістю, тому права та обов'язки тісно пов'язані з предметами відання: якщо із виявленням предметів відання органу дається відповідь на питання: в яких сферах життя орган вправі діяти, тобто взагалі є компетентним, то права та обов'язки характеризують межі можливостей органу у той чи іншій сфері суспільних відносин [5, с. 113].

Професори О.Є. Кутафін та В.І. Фадєєв дають таке визначення повноважень місцевого самоврядування: це

закріплені нормами муніципального права за населенням, виборними та іншими органами місцевого самоврядування права й обов'язки, необхідні для здійснення завдань і функцій місцевого самоврядування на території муніципальних утворень [33, с. 349].

Солідарний із ними і професор І.В. Видрін, який пише, що повноваження (права та обов'язки) муніципальних органів означають приналежні їм права на здійснення певного виду владних дій. Для публічної сфери це ще й обов'язок муніципальної влади [34, с. 185].

Слід погодитися з М.А. Баймуратовим та Т.М. Бурак, на думку яких використання терміну «повноваження» як такого, що охоплює рівною мірою права та обов'язки, є обґрунтованим та виправданим, оскільки надає можливість визначення статутного закріплення певних прав та обов'язків [5, с. 97].

Погоджуючись у цілому із представниками наукового підходу до повноважень як до закріплених у відповідному порядку прав та обов'язків, слід більш детально розглянути такі особливості визначення сутності категорії повноваження щодо обласних рад та обласних державних адміністрацій як суб'єктів господарської компетенції.

По-перше, аналіз норм чинного законодавства щодо повноважень обласних рад як суб'єктів господарської компетенції вказує на нижченаведене.

Згідно з ч. 3 ст. 8 ГК України на підставі, у межах повноважень, у спосіб, визначений Конституцією та законами України, органи державної влади та місцевого самоврядування можуть брати безпосередню участь у господарській діяльності. Тобто реалізувати господарську компетенцію від свого імені й бути учасником інших, окрім організаційно-господарських відносин. Так, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, можуть бути суб'єктами, окрім організаційно-господарських, ще і майново-господарських зобов'язань (ч. 2 ст. 175 Господарського кодексу України). Але вони є суб'єктами майново-господарських зобов'язань лише тоді, коли вони безпосередньо задіяні у процесі переміщення майна або інших матеріальних результатів і не здійснюють управлінських повноважень, що є визначальним для характеристики їх як учасників організаційно-господарських повноважень [35, с. 298-299].

По-друге, не можна обминути увагою, що у ст. 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» наголошується, що у рамках місцевого самоврядування питання місцевого значення вирішуються самостійно територіальними громадами, або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Таким чином, відносно реалізації як обласної ради (органу місцевого самоврядування), так і обласної державної адміністрації (органу виконавчої влади), законодавець акцентує особливу увагу на такому аспекті, як відповідальність цих органів за виконання ними своїх функцій.

Певною мірою із цим законодавчим положенням співзвучна позиція науковців. Наприклад, В.М. Василенко, під «повноваженням» розуміє визначене право й одночасно відповідальність за стан конкретного предмета відання [9, с. 73].

У цьому разі не йдеться про визнання відповідальності окремим елементом компетенції. Як слушно вказав Б.М. Лазарев, якщо відповідальність розглядати як сукуп-

ність обов'язків, то про відповідальність як самостійний елемент компетенції говорити не можна, оскільки в цьому випадку вона охоплюється терміном «обов'язки» [19]. Але в цілому не можна нехтувати такою важливою рисою повноважень обласних рад та обласних державних адміністрацій (обов'язком нести відповідальність за наслідки виконання повноважень), на яку вказує законодавець. Тим більше, що такий підхід знаходиться у руслі сучасних загальноєвропейських тенденцій розвитку й унормування регіонального самоврядування.

Так, В.Д. Волков вказує, що регіональне самоврядування базується на системі принципів, основним із яких є самовідповідальність [36, с. 40]. І надалі він зауважує, що «регіональне самоврядування здійснюється з метою найбільш ефективного соціально-економічного розвитку відповідних територій. ... Воно означає, що місцева та регіональна влада несе відповідальність за забезпечення комплексного розвитку відповідних територій, тобто гармонічне сполучення соціальних та економічних, галузевих і територіальних, загальнодержавних та місцевих засад у організації побуту населення» [36, с. 41]. Це ще раз підтверджує необхідність урахування відповідальності органів регіонального самоврядування у процесі теоретичного визначення сутності їх господарської компетенції та її законодавчого врегулювання.

Висновки. Враховуючи в цілому вищенаведене, можна запропонувати власне визначення господарської компетенції обласних рад та господарської компетенції обласних державних адміністрацій.

Господарська компетенція обласних рад – це сукупність організаційно-господарських повноважень з управління господарською діяльністю та майново-господарських повноважень щодо здійснення господарської діяльності у спільних інтересах територіальних громад сіл, селищ та міст (у випадках, визначених законодавством – у загальнодержавних інтересах) у комунальному секторі економіки під свою відповідальність у встановленому законодавством порядку.

У свою чергу, під господарською компетенцією обласних державних адміністрацій розуміється сукупність організаційно-господарських повноважень щодо управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторі економіки при здійсненні виконавчої та представницької (у разі делегування відповідних повноважень) влади на обласному рівні.

Література:

1. Лазарев Б.М. Государственное управление на этапе перестройки / Б.М. Лазарев. – М.: Юрид. лит., 1988. – 320 с.
2. Господарський Кодекс України: прийнятий 16.01.2003 р. № 436 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997р. № 280 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
4. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999р. № 586 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20-21. – Ст. 190.
5. Баймуратов М.А. Объектный состав публичной самоуправленческой (муниципальной) власти: телеологические установки, идентификация, конституционно-правовая регламентация / М.А. Баймуратов, Т.М. Бурак: монография. – Сумы: ВТД «Університетська книга»; М: ТрансЛит, 2007 – 232 с.
6. Никитенко И.Г. Компетенция субъектов Российской Федерации

- в сфере местного самоуправления: автореф. дис. ... на соискание наук. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 «Конституционное право; муниципальное право» / И.Г. Никитенко. – Казань, 2006 – 25 с.
7. Лепешкин А.И. Курс советского государственного права / А.И. Лепешкин, А.И. Ким, Н.Г. Мишин, П.И. Романов. – М.: Госюриздат, 1962. – 591 с.
 8. Попова В.И. Районный совет депутатов трудящихся / В.И. Попова, Н.Т. Савенков. – М.: Госюриздат, 1962. – С. 98-102.
 9. Василенко В.Н. Распределение компетенции (полномочий) между органами государственной власти и органами местного самоуправления / В.Н.Василенко // Региональное (областное) самоуправление: сб. науч. тр. / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований; редкол.: Мамутов В.К. и др. – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. – С. 60-87.
 10. Бялкина Т. Чужого не возьмем, своего не отдадим / Т. Бялкина // Муниципальная власть. – 2001. – май - июнь. – 2001. – С. 11- 13.
 11. Мамутов В.К. О соотношении понятий компетенции и правоспособности государственных хозяйственных органов / В.К. Мамутов // Изв. вузов. Правоведение. – 1965. – № 4. – С. 56 – 63.
 12. Хозяйственное право. Изд-е второе, перераб. и дополненное; под ред. В.В. Лаптева. – М.: Юридическая литература. – 1970. – 448 с.
 13. Андреев В.К. Правосубъектность хозяйственных органов: сущность и реализация / В.К. Андреев / отв. редактор. В.В. Лаптев. – М, 1986. – 123 с.
 14. Нечаева Т.В. Конституционно-правовые принципы установления компетенции субъектов федерации (в рамках предметов совместного ведения): автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: спец. 23.00.02; 12.00.02 «Конституционное право; муниципальное право» / Т.В. Нечаева. – М., 2006. – 28 с.
 15. Хозяйственное право: учебник / под ред. В.В. Лаптева. – М.: Юрид. лит., 1983. – 527 с.
 16. Мартемьянов В.С. Хозяйственное право. Том 1. Общие положения. Курс лекций. / В.С. Мартемьянов. – М.: БЕК, 1994. – 312 с.
 17. Бобкова А.Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности: моногр. / А.Г. Бобкова. – Донецк: Юго-Восток, 2000. – 308 с.
 18. Щербина В.С. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування як учасники відносин у сфері господарювання / В.С. Щербина // Вісник господарського судочинства. – 2008. – №1. – С. 111- 117.
 19. Лазарев Б.М. Компетенция органов управления. / Б.М. Лазарев. – М.: Юрид. лит, 1972. – 357с.
 20. Величко В.О. Організаційно – правові питання діяльності місцевої державної адміністрації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 «Конституційне право» / В.О. Величко; нац. юрид. Акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2001. –13 с.
 21. Любченко П.М. Компетенція місцевого самоврядування: організаційно-правові питання реалізації: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.02 «Конституційне право» / П.М. Любченко. – Х.; Нац. юр. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 1998. – 181с.
 22. Карабін Т.О. Співвідношення повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування: теоретичні і практичні питання: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Т.О. Карабін. – Ужгород, 2007. – 202 с.
 23. Популярна юридична енциклопедія/ Кол. авт.: В.К. Гіжевський, В.В. Головченко... В.С.Ковальський (кер.) та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 528с.
 24. Бачило И.Л. Функции органов управления / И.Л. Бачило. – М, 1976. – 200 с.
 25. Кулакова С.В. Господарська компетенція державних органів / С.В. Кулакова // Реалізація чинних Цивільного та Господарського кодексів України: проблеми та перспективи: зб. наук. праць [за матеріалами науково-практичної конференції, м. Київ, 24 листопада 2005р.] / Редкол.: О.Д. Крупчан (голова) та ін. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПРН України, 2006 – С.27-29.
 26. Лазарев Б.М. О компетенции органа Советского государства / Б.М. Лазарев. // Советское государство и право. – 1964. – №10. – С. 42-53.
 27. Шеремет К.Ф. Вопросы компетенции местных Советов / К.Ф. Шеремет // Советское государство и право. – 1976. – №4. – С. 17-28.
 28. Кутафин О.Е. Компетенция местных Советов. / О.Е. Кутафин, К.Ф. Шеремет. – М.: Юрид. лит., 1986. – 224с.
 29. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. / О.Ф. Скакун – Х.: Консум. – 2005, 656 с.
 30. Кравченко В.В. Муниципальное право України: навчальний посіб. / В.В. Кравченко, М.В. Пітнік. – К.: Атака, 2003. – 672 с.
 31. Гушин В.Г. Предмет ведения и полномочия местного самоуправления / В.Г. Гушин // Закон. – 2006. – №3. – С. 99-101.
 32. Рішення Конституційного Суду України у справі N 1-9/2002 від 26 березня 2002 року за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 28 Закону України «Про статус депутатів місцевих Рад народних депутатів» (справа про охорону трудових прав депутатів місцевих рад) // Вісник Конституційного суду України. – 2002 р. – № 2. – С. 18.
 33. Кутафин О.Е. Муниципальное право Российской Федерации. / О.Е. Кутафин, В.И. Фадеев. – М.: Юрист, 2000. – 552с.
 34. Выдрин И.В. Муниципальное право России. / И.В. Выдрин. – М.: Норма. – 2004. – 320с.
 35. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / кол.авт.: Г.Л. Знаменський, В.В. Хахулін, В.С. Щербина та ін.; за заг. ред. В.К.Мамутова. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 688 с.
 36. Волков В.Д. Проблемы развития регионального самоуправления / В.Д. Волков // Региональное (областное) самоуправление: сб.науч.тр. / НАН Украины: Ин-т экономико-правовых исследований; редкол.: Мамутов В.К. (отв. ред.) и др.– Донецк: ООО Юго-Восток Лтд, 2005. – С. 8-60.

Кулакова Е. В. Понятие и элементы хозяйственной компетенции областных советов и областных государственных администраций

Аннотация. Статья посвящена анализу и определению содержания хозяйственной компетенции областных советов и областных государственных администраций, а также ее составляющих элементов.

Ключевые слова: хозяйственная компетенция, областной совет, областная государственная администрация, предметы ведения, полномочия.

Kulakova E. Concept and elements of economic competence of regional soviets and regional state administrations

Summary. The article discusses the analysis and decision of maintenance of economic competence of regional soviets and regional state administrations, and also its making elements.

Key words: economic competence, regional soviet, regional state administration, articles of conduct, authority.